

LIITE I — YLEISET EHDOT	5
OSA A – OIKEUDELLISET JA HALLINNOLLISET MÄÄRÄYKSET	5
II.1 ARTIKLA – MÄÄRITELMÄT	5
II.2 ARTIKLA – EDUNSAAJAN YLEISET VELVOLLISUUDET JA TEHTÄVÄT.....	6
II.3 ARTIKLA – SOPIMUSPUOLTEN VÄLINEN VIESTINTÄ	7
II.3.1. Viestien muoto ja toimitustavat.....	7
II.3.2. Viestin toimituspäivämäärä.....	7
II.4 ARTIKLA – VAHINGONKORVAUSVASTUU.....	8
II.5 ARTIKLA – ETURISTIRIIDAT	8
II.6 ARTIKLA – LUOTTAMUKSELLISUUS	8
II.7 ARTIKLA – HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY	8
II.7.1. Komission suorittama henkilötietojen käsittely	8
II.7.2. Edunsaajan suorittama henkilötietojen käsittely	9
II.8 ARTIKLA – UNIONIN RAHOITUKSEN NÄKYVYYS.....	10
II.8.1. Unionin rahoitusta koskevat tiedot ja Euroopan unionin tunnuksen käyttö.....	10
II.8.2. Komission vastuun poissulkeva vastuuvapauslauseke.....	10
II.9 ARTIKLA – OLEMASSA OLEVAT OIKEUDET JA TULOSTEN OMISTUSOIKEUS JA KÄYTTÖ (IMMATERIAALIOIKEUDET MUKAAN LUETTUINA).....	10
II.9.1. Edunsaajalla oleva tulosten omistusoikeus	10
II.9.2. Olemassa olevat oikeudet.....	10
II.9.3. Unionilla oleva tulosten ja olemassa olevien oikeuksien käyttöoikeus.....	11
II.10 ARTIKLA – HANKKEEN TOTEUTTAMISEKSI TARVITTAVIEN SOPIMUSTEN TEKEMINEN	12
II.11 ARTIKLA – HANKKEESEEN KUULUVIEN TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN ALIHANKINTANA	12

II.12 ARTIKLA – KOLMANSILLE MYÖNNETTÄVÄ TALOUDELLINEN TUKI	13
II.13 ARTIKLA – SOPIMUKSIIN TEHTÄVÄT MUUTOKSET	13
II.14 ARTIKLA – MAKSUJA KOSKEVIEN SAAMISTEN SIIRTÄMINEN KOLMANSILLE OSAPUOLILLE	14
II.15 ARTIKLA – YLIVOIMAINEN ESTE	14
II.16 ARTIKLA – HANKKEEN TOTEUTTAMISEN KESKEYTTÄMINEN	14
II.16.1. Toteuttamisen keskeyttäminen edunsaajan toimesta	14
II.16.2. Toteuttamisen keskeyttäminen komission toimesta	15
II.16.3. Keskeyttämisen vaikutukset	16
II.17 ARTIKLA – SOPIMUKSEN PURKAMINEN	16
II.17.1. Sopimuksen purkaminen avustuksen saajan toimesta	16
II.17.2. Sopimuksen purkaminen komission toimesta	17
II.17.3. Purkamisen vaikutukset	19
II.18 ARTIKLA – SOVELLETTAVA LAKI, RIITAJEN RATKAISEMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISET PÄÄTÖKSET	19
OSA B — RAHOITUSMÄÄRÄYKSET	21
II.19 ARTIKLA – TUKIKELPOISET KUSTANNUKSET	21
II.19.1. Kustannusten tukikelpoisuusehdot	21
II.19.2. Tukikelpoiset välittömät kustannukset	21
II.19.3. Tukikelpoiset välilliset kustannukset	22
II.19.4. Kustannukset, jotka eivät ole tukikelpoisia	23
II.20 ARTIKLA – ILMOITETTUJEN MÄÄRIEN YKSILÖITÄVYYS JA TODENNETTAVUUS	23
II.20.1. Kustannusten ja rahoitusosuuksien ilmoittaminen	23
II.20.2. Ilmoitettujen kustannusten ja rahoitusosuuksien perusteena oleva kirjanpito- ja muu asiakirja-aineisto	24
II.20.3. Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuuden määrittämistä koskevat edellytykset	25

II.21 ARTIKLA – EDUNSAAJAN SIDOSYHTEISÖJEN KUSTANNUSTEN TUKIKELPOISUUS	26
II.22 ARTIKLA – BUDJETTISIIRROT	26
II.23 ARTIKLA — RAPORTOINTIVAATIMUSTEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMINEN.....	27
II.24 ARTIKLA — MAKSUJEN JA MAKSUAJAN KESKEYTTÄMINEN	27
II.24.1. Maksujen keskeyttäminen	27
II.24.2. Maksuajan keskeyttäminen	28
II.25 ARTIKLA – AVUSTUKSEN LOPULLISEN MÄÄRÄN LASKEMINEN ...	29
II.25.1. Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen tukikelpoisiin kustannuksiin sekä kustannuksiin perustumattoman rahoituksen ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen.....	29
II.25.2. Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen tuen enimmäismäärään.....	30
II.25.3. Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys	30
II.25.4. Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys	31
II.26 ARTIKLA – TAKAISINPERINTÄ.....	32
II.26.1. Takaisinperintä	32
II.26.2. Takaisinperintämenettely	32
II.26.3. Viivästyskorko.....	33
II.26.4. Pankkikulut.....	33
II.27 ARTIKLA – TARKASTUKSET JA ARVIOINTI	33
II.27.1. Tekniset ja taloudelliset tarkastukset ja väli- ja loppuarvioinnit.....	33
II.27.2. Asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus.....	34
II.27.3. Tiedonantovelvollisuus	34
II.27.4. Paikalla tehtävät tarkastukset	34
II.27.5. Tarkastukseen liittyvä kuulemismenettely	35

II.27.6. Tarkastushavaintojen vaikutukset	35
II.27.7. Systemisiä tai toistuvia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia, petoksia ja velvoitteiden rikkomisia koskevat oikaisut	35
II.27.8. OLAFin oikeudet.....	38
II.27.9. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan syyttäjänviraston oikeudet.....	38

LIITE I — YLEISET EHDOT

OSA A – OIKEUDELLISET JA HALLINNOLLISET MÄÄRÄYKSET

II.1 ARTIKLA – MÄÄRITELMÄT

Tässä sopimuksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

'hanke': toimintokokonaisuus tai hanke, jota varten tuki myönnetään ja jonka edunsaaja toteuttaa liitteessä I kuvatun mukaisesti;

'velvoitteiden rikkominen': yhden tai useamman sopimusvelvoitteen laiminlyönti edunsaajan toimesta;

'luottamukselliset tiedot tai asiakirjat': kaikki sellaiset (missä tahansa muodossa olevat) tiedot tai asiakirjat, jotka sopimuspuoli on saanut toiselta sopimuspuolelta tai joihin kumpi tahansa sopimuspuoli on tutustunut sopimuksen täyttämisen yhteydessä ja joiden toinen sopimuspuoli on kirjallisesti ilmoittanut olevan luottamuksellisia. Tällaisiin tietoihin tai asiakirjoihin ei saa sisältyä julkisesti saatavilla olevaa tietoa tai julkisesti saatavilla olevia asiakirjoja;

'eturistiriita': tilanne, jossa sopimuksen riippumaton ja puolueeton täyttäminen edunsaajan toimesta vaarantuu syistä, jotka liittyvät perhe- tai tunnesiteisiin, poliittiseen tai kansalliseen yhteenkuuluvuuteen, taloudellisiin etuihin, mihin tahansa muihin suoriin tai välillisiin henkilökohtaisiin etuihin tai muihin sopimuksen kohteeseen liittyviin yhteisiin etuihin, joita edunsaajalla on komission tai kolmannen osapuolen kanssa;

'välittömät kustannukset': *hankkeen* toteuttamiseen välittömästi liittyvät kustannukset, jotka voidaan tämän vuoksi kohdentaa suoraan *hankkeeseen*. Niihin ei saa sisältyä *välillisiä kustannuksia*;

'ylivoimainen este': sopimuspuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleva ennalta arvaamaton poikkeuksellinen tilanne tai tapahtuma, joka estää jompaakumpaa sopimuspuolista täyttämästä jotakin sopimuksen mukaisista velvoitteistaan, joka ei johdu jommankumman sopimuspuolen, alihankkijoiden tai sidosyhteisöjen tai taloudellista tukea saavien kolmansien osapuolten virheestä tai tuottamuksesta ja joka osoittautuu sellaiseksi, ettei sitä voida välttää silloinkaan, kun nämä noudattavat asianmukaista huolellisuutta. Seuraaviin ei voida vedota ylivoimaisena esteenä: työmarkkinakiistat, lakot, taloudelliset vaikeudet, palveluun liittyvät laiminlyönnit, laitteiden tai materiaalien viat tai niiden saataville asettamiseen liittyvät viiveet, paitsi jos ne ovat välittömästi seurausta asian kannalta merkityksellisestä ylivoimaisesta esteestä;

'muodollinen ilmoitus': sopimuspuolten välillä postitse tai sähköpostitse toimitettu kirjallinen ilmoitus, jonka toimitustapa tarjoaa lähettäjälle vakuuttavan näytön siitä, että viesti on toimitettu nimetylle vastaanottajalle;

'petos': teko tai laiminlyönti, joka koskee väärin, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttöä tai esittämistä, mistä seuraa, että unionin talousarvioon sisältyviä varoja tai omaisuuseriä käytetään väärin tai pidätetään oikeudettomasti, tai joka koskee tietojen ilmoittamista jättämistä erityisen velvoitteen vastaisesti, millä on edellä mainittu vaikutus, tai

tässä tarkoitettujen varojen tai omaisuuserien väärinkäyttöä muihin tarkoituksiin kuin mihin ne on alun perin myönnetty;

'ammattin harjoittamiseen liittyvä vakava virhe': sovellettavien lakien tai määräysten rikkominen tai henkilön tai yhteisön ammattikunnan eettisten sääntöjen rikkominen tai mikä tahansa henkilön tai yhteisön virheellinen toiminta, joka vahingoittaa asianomaisen henkilön tai yhteisön ammatillista uskottavuutta, jos kyseinen toiminta osoittaa vilpillistä aikomusta tai vakavaa laiminlyöntiä;

'toteutusjakso': I.2 artiklan 2 kohdassa määritelty *hankkeen* muodostavien toimintojen toteuttamisjakso;

'välilliset kustannukset': kustannukset, jotka eivät välittömästi liity *hankkeen* toteuttamiseen ja joita ei tämän vuoksi voida kohdentaa suoraan *hankkeeseen*. Niihin ei saa sisältyä kustannuksia, jotka voidaan katsoa avustuskelpoisiksi *välittömiksi kustannuksiksi* tai jotka on ilmoitettu tällaisina kustannuksina;

'sääntöjenvastaisuus': unionin oikeuteen sisältyvän säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka on seurausta edunsaajan teosta tai laiminlyönnistä ja joka aiheuttaa tai voisi aiheuttaa vahinkoa unionin talousarviolle;

'tuen enimmäismäärä': I.3 artiklan 1 kohdassa määritelty EU:n *hankkeeseen* osoittaman rahoitusosuuden enimmäismäärä;

'olemassa oleva aineisto': kaikki aineisto, asiakirja-aineisto, teknologia ja taitotieto, joka on olemassa ennen kuin edunsaaja käyttää sitä tuloksen tuottamiseen *hankkeen* toteuttamisen yhteydessä;

'olemassa oleva oikeus': *olemassa olevaan aineistoon* kohdistuva immateriaalioikeus; tällainen oikeus voi olla edunsaajalle tai kolmannelle osapuolelle kuuluva omistusoikeus, lisenssi ja/tai käyttöoikeus;

'edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö': luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on edunsaajan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai joka käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa edunsaajan osalta;

'aloituspäivä': artiklan 2 kohdan mukainen *hankkeen* toteuttamisen aloituspäivä;

'alihankinta': II.10 artiklassa tarkoitettu hankintasopimus, jonka mukaisesti kolmas osapuoli suorittaa liitteessä II kuvattuun *hankkeeseen* kuuluvia tehtäviä;

II.2 ARTIKLA – EDUNSAAJAN YLEISET VELVOLLISUUDET JA TEHTÄVÄT

Edunsaajalla on seuraavat yleiset velvollisuudet ja tehtävät:

- a) se on vastuussa *hankkeen* toteuttamisesta tämän sopimuksen mukaisesti;
- b) sen on noudatettava kaikkia niitä oikeudellisia velvoitteita, jotka sillä on sovellettavan EU-lainsäädännön sekä kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön nojalla;
- c) sen on välittömästi ilmoitettava komissiolle kaikista sellaisista tiedossaan olevista tapahtumista tai olosuhteista, jotka voivat vaikuttaa *hankkeen* toteuttamiseen tai viivästyttää sen toteuttamista;
- d) sen on ilmoitettava komissiolle välittömästi

- i) kaikista oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessaan, organisaatiossaan tai omistussuhteissaan tapahtuneista muutoksista ja kaikista nimeään, osoitetaan tai laillista edustajaansa koskevista muutoksista;
- ii) kaikista sidosyhteisöjensä oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessa, organisaatiossa tai omistussuhteissa tapahtuneista muutoksista ja kaikista sidosyhteisöjensä nimiä, osoitteita tai laillisia edustajia koskevista muutoksista;
- iii) kaikista asetuksen (EU) 2018/1046 136 artiklassa lueteltuja poissulkemisperusteita koskevista muutoksista, myös sidosyhteisöjensä osalta.

II.3 ARTIKLA – SOPIMUSPUOLTEN VÄLINEN VIESTINTÄ

II.3.1. Viestien muoto ja toimitustavat

Kaikki sopimukseen tai sen täyttämiseen liittyvät viestit, kuten päätösten tiedoksiannot, kirjeet ja hallintomenettelyihin liittyvät asiakirjat ja tiedot, on

- a) toimitettava kirjallisina (paperilla tai sähköisesti) sopimuksen kielellä;
- b) varustettava sopimuksen numerolla; ja
- c) toimitettava käyttämällä I.6 artiklassa ilmoitettuja yhteystietoja.

Sopimuspuolet katsovat erityisesti, että kaikilla postitse tai sähköpostitse toimitetuilla *muodollisilla ilmoituksilla* on täysi oikeusvaikutus ja että niitä voidaan käyttää todisteina hallintomenettelyissä ja oikeudenkäynneissä.

Jos sopimuspuoli pyytää toimittamaan sähköisen viestin paperilla kohtuullisessa ajassa, lähettäjän on toimitettava kyseinen viesti alkuperäisenä allekirjoitettuna paperiasiakirjana mahdollisimman pian.

II.3.2. Viestin toimituspäivämäärä

Viesti katsotaan toimitetuksi, kun vastaanottajana oleva sopimuspuoli on vastaanottanut sen, ellei sopimuksessa määrätä, että viesti katsotaan toimitetuksi sen lähetyspäivänä.

Vastaanottajana olevan sopimuspuolen katsotaan vastaanottaneen sähköpostiviestin sen lähetyspäivänä, jos se on lähetetty I.6 artiklassa annettuun sähköpostiosoitteeseen. Lähettäjän on pystyttävä osoittamaan lähetyspäivä esimerkiksi automaattisella lukukuittauksella. Jos lähettäjä saa viestin, jonka mukaan sen viestiä ei ole voitu toimittaa vastaanottajalle, sen on pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, että toinen sopimuspuoli saa viestin sähköpostitse tai postitse. Lähettäjän ei tällaisessa tilanteessa katsota laiminlyöneen velvoitettaan lähettää kyseinen viesti asetetussa määräajassa.

Komission katsotaan vastaanottaneen postin tai lähettipalvelun välityksellä toimitetun postilähetyksen päivänä, jona I.6 artiklassa mainittu yksikkö on rekisteröinyt sen.

Vastaanottajan katsotaan vastaanottaneen *muodolliset ilmoitukset* päivänä, joka on merkitty vastaanottopäiväksi lähettäjän saamaan todisteeseen siitä, että viesti on toimitettu vastaanottajalle.

Komissio voi katsoa, että tilanne, jossa toinen sopimuspuoli ei ole ilmoittanut osoitteensa tai sähköpostiosoitteensa muutoksesta, on ammatin harjoittamiseen liittyvä vakava virhe, joka on

asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 136 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu poissulkemisperuste.

II.4 ARTIKLA – VAHINGONKORVAUSVASTUU

II.4.1. Komissio ei vastaa edunsaajan aiheuttamista tai sille aiheutuneista vahingoista, *hankkeen* toteuttamisen seurauksena tai sen aikana kolmansille aiheutuneet vahingot mukaan luettuina.

II.4.2. Lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse *ylivoimaisesta esteestä*, edunsaajan on korvattava komissiolle kaikki vahingot, joita komissiolle on aiheutunut *hankkeen* toteuttamisesta tai siitä, ettei *hanketta* ole toteutettu täysin sopimuksen mukaisesti.

II.5 ARTIKLA – ETURISTIRIIDAT

II.5.1. Edunsaajan on toteutettava kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen *eturistiriitojen* estämiseksi.

II.5.2. Edunsaajan on viipymättä ilmoitettava komissiolle kaikista tilanteista, jotka muodostavat *eturistiriidan* tai todennäköisesti johtavat *eturistiriitaan*. Sen on viipymättä toteutettava kaikki tilanteen korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Komissio voi tarkistaa, että toteutetut toimenpiteet ovat asianmukaiset, ja se voi vaatia lisätoimenpiteiden toteuttamista asettamassaan määräajassa.

II.6 ARTIKLA – LUOTTAMUKSELLISUUS

II.6.1. Sopimuspuolten on käsiteltävä luottamuksellisina kaikkia *luottamuksellisia tietoja ja asiakirjoja hankkeen* toteuttamisen aikana ja loppumaksun suorittamisen jälkeisen viiden vuoden jakson ajan.

II.6.2. Sopimuspuolet saavat käyttää *luottamuksellisia tietoja ja asiakirjoja* muuhun tarkoitukseen kuin sopimuksen mukaisten velvoitteidensa täyttämiseen ainoastaan, jos ne ovat etukäteen saaneet tähän toiselta sopimuspuolelta kirjallisen suostumuksen.

II.6.3. Luottamuksellisuutta koskevaa velvoitetta ei sovelleta, jos

- a) tiedot tai asiakirjat luovuttava sopimuspuoli vapauttaa toisen sopimuspuolen tästä velvoitteesta;
- b) *luottamuksellisista tiedoista tai asiakirjoista* tulee julkisia muulla tavoin kuin siten, että luottamuksellisuutta koskevaa velvoitetta rikotaan;
- c) *luottamuksellisten tietojen tai asiakirjojen* julkistamista edellytetään laissa.

II.7 ARTIKLA – HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

II.7.1. Komission suorittama henkilötietojen käsittely

Komission on noudatettava kaikkien sopimukseen sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä asetusta (EU) 2018/1725¹.

Sopimuksen I.6 artiklassa mainittu rekisterinpitäjä käsittelee kyseisiä tietoja ainoastaan sopimuksen täyttämiseen, hallinnointiin ja seurantaan liittyvissä tarkoituksissa tai suojatakseen EU:n taloudellisia etuja, II.27 artiklan mukaiset tarkastukset ja todentamiset mukaan luettuina.

Edunsaajalla on asetuksen (EU) 2018/1725 mukaisesti oikeus saada pääsy henkilötietoihinsa, oikeus saada ne oikaistua tai poistettua sekä oikeus rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä ja soveltuvin osin siirtää tiedot järjestelmästä toiseen sekä oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä. Sen on lähetettävä kaikki tässä tarkoituksessa tekemänsä henkilötietojensa käsittelyä koskevat tiedustelut I.6 artiklassa mainitulle rekisterinpitäjälle.

Edunsaaja voi milloin tahansa tehdä valituksen Euroopan tietosuojavaltuutetulle.

II.7.2. Edunsaajan suorittama henkilötietojen käsittely

Edunsaajan on noudatettava sopimuksen mukaisessa henkilötietojen käsittelyssä sovellettavaksi tulevaa EU:n ja kansallista tietosuojalainsäädäntöä (myös lupien ja ilmoitusvaatimusten osalta).

Edunsaaja saa antaa henkilöstölleen pääsyn ainoastaan sellaisiin tietoihin, jotka ovat sopimuksen täyttämisen, hallinnonin ja seurannan kannalta ehdottoman välttämättömiä. Edunsaajan on varmistettava, että henkilötietojen käsittelyyn valtuutetut henkilöstön jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan luottamuksellisuutta tai että heihin sovelletaan luottamuksellisuuden noudattamiseen velvoittavaa asianmukaista lakisääteistä vaatimusta.

Edunsaajan on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset turvatoimet ja otettava tässä yhteydessä huomioon kyseisten henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sen luonteesta johtuvat riskit sekä käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset varmistukseen soveltuvin osin seuraavat:

- a) henkilötietojen pseudonymisointi ja salaus;
- b) kyky taata käsittelyjärjestelmien ja palveluiden jatkuva luottamuksellisuus, eheys, käytettävyys ja vikasietoisuus;
- c) kyky palauttaa nopeasti henkilötietojen saatavuus ja pääsy henkilötietoihin fyysisen tai teknisen vian sattuessa;
- d) menettely, jolla testataan, tutkitaan ja arvioidaan säännöllisesti teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden tehokkuutta tietojenkäsittelyn turvallisuuden varmistamiseksi;

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta.

- e) toimenpiteet, joilla suojataan siirrettyjä, tallennettuja tai muuten käsiteltyjä henkilötietoja vahingossa tapahtuvulta tai laittomalta tuhoamiselta, häviämiseltä, muuttamiselta, luvattomalta luovuttamiselta tai henkilötietoihin pääsystä.

II.8 ARTIKLA – UNIONIN RAHOITUKSEN NÄKYVYYS

II.8.1. Unionin rahoitusta koskevat tiedot ja Euroopan unionin tunnuksen käyttö

Ellei komissio toisin ilmoita tai ellei sen kanssa toisin sovita, kaikessa edunsaajan toteuttamassa *hanketta* koskevassa tiedotuksessa ja kaikessa sen julkaisemassa *hanketta* koskevassa aineistossa, myös konferenssien ja seminaarien yhteydessä ja kaikessa tiedotusaineistossa (kuten esitteissä, esittelylehtisissä, julisteissa, esitelmissä ja sähköisissä julkaisuissa), on

- a) mainittava, että kyseessä on *hanke*, johon unioni on myöntänyt rahoitusta; ja
- b) esitettävä Euroopan unionin tunnus.

Jos Euroopan unionin tunnus esitetään toisen logon yhteydessä, sen on oltava riittävän näkyvässä asemassa.

Euroopan unionin tunnuksen esittämisvelvollisuus ei anna edunsaajalle yksinoikeutta tunnuksen käyttöön. Edunsaaja ei saa pyrkiä hankkimaan itselleen oikeutta Euroopan unionin tunnukseen tai muuhun vastaavaan tavaramerkkiin tai logoon rekisteröimällä tai muulla keinoin.

Ensimmäisen, toisen ja kolmannen alakohdan soveltamiseksi ja niissä määrättyin ehdoin edunsaaja saa käyttää Euroopan unionin tunnusta hankkimatta ensin siihen komissiolta lupaa.

II.8.2. Komission vastuun poissulkeva vastuuvapauslauseke

Kaikessa *hanketta* koskevassa, edunsaajan missä tahansa muodossa ja mitä tahansa välinettä käyttäen toteuttamassa tiedotuksessa ja julkaisemassa aineistossa on oltava maininta siitä,

- a) että se edustaa ainoastaan laatijan näkemyksiä; ja
- b) että komissio ei ole vastuussa kyseisen tiedotuksen tai aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

II.9 ARTIKLA – OLEMASSA OLEVAT OIKEUDET JA TULOSTEN OMISTUSOIKEUS JA KÄYTTÖ (IMMATERIAALIOIKEUDET MUKAAN LUETTUINA)

II.9.1. Edunsaajalla oleva tulosten omistusoikeus

Hankkeen tulosten omistusoikeus, immateriaalioikeudet mukaan luettuina, sekä *hankkeeseen* liittyvien raporttien ja muiden asiakirjojen omistusoikeus kuuluvat edunsaajalle, ellei sopimuksessa toisin määrätä.

II.9.2. Olemassa olevat oikeudet

Jos komissio lähettää edunsaajalle kirjallisen pyynnön, jossa se ilmoittaa, mitä tuloksia se aikoo käyttää, edunsaajan on

- a) laadittava luettelo, joka sisältää kaikki kyseisiin tuloksiin sisältyvät *olemassa olevat oikeudet*; ja

- b) toimitettava tämä luettelo komissiolle viimeistään yhdessä loppumaksupyynnön kanssa.

Edunsaajan on varmistettava, että sillä tai sen sidosyhteisöillä on kaikki oikeudet käyttää kaikkia *olemassa olevia oikeuksia* sopimuksen täyttämisen aikana.

II.9.3. Unionilla oleva tulosten ja olemassa olevien oikeuksien käyttöoikeus

Edunsaaja myöntää unionille seuraavat *hankkeen* tulosten käyttöoikeudet:

- a) käyttö unionin omiin tarkoituksiin ja etenkin asettaminen komissiossa ja muissa unionin toimielimissä, erillisvirastoissa ja elimissä työskentelevien käyttöön sekä jäsenvaltioiden laitosten käyttöön ja kaikkien tulosten tai niiden osien kopioiminen ja jäljentäminen kopioiden määrää rajoittamatta;
- b) jäljentäminen: oikeus sallia tulosten jäljentäminen, joka voi olla suoraa tai välillistä, tilapäistä tai pysyvää, täydellistä tai osittaista ja millä tahansa tavalla (mekaaninen, digitaalinen tai muu) ja missä tahansa muodossa toteutettua;
- c) välittäminen yleisölle: oikeus sallia tulosten langallinen tai langaton esittäminen tai välittäminen yleisölle, mukaan luettuna tulosten asettaminen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua tuloksiin itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan ajankohtana; tämä oikeus sisältää myös välittämisen tai yleisradioimisen kaapelin tai satelliitin välityksellä;
- d) jakelu: oikeus sallia kaikenlainen tulosten tai niiden jäljennösten jakelu yleisölle;
- e) muuntaminen: oikeus muokata tuloksia;
- f) kääntäminen;
- g) oikeus tallentaa ja arkistoida tulokset komissioon sovellettavien asiakirjahallintoa koskevien sääntöjen mukaisesti, mukaan lukien digitointi tai formaatin muuttaminen säilytystä tai uutta käyttötarkoitusta varten;
- h) tulosten ollessa asiakirjoja oikeus sallia asiakirjojen uudelleenkäyttö komission asiakirjojen uudelleenkäytöstä 12 päivänä joulukuuta 2011 annetun komission päätöksen 2011/833/EU mukaisesti, jos kyseinen päätös tulee sovellettavaksi ja jos asiakirjat kuuluvat päätöksen soveltamisalaan eikä niitä ole suljettu päätöksen säännöksillä sen soveltamisalan ulkopuolelle; tätä määräystä sovellettaessa ”uudelleenkäytöllä” ja ”asiakirjalla” on sama merkitys kuin päätöksessä 2011/833/EU.

Edellä lueteltuja käyttöoikeuksia voidaan tarkentaa erityisehdoissa.

Unionille voidaan myöntää lisää käyttöoikeuksia erityisehdoissa.

Edunsaajan on varmistettava, että unionilla on oikeus käyttää kaikkia *hankkeen* tuloksiin sisältyviä *olemassa olevia oikeuksia*. *Olemassa olevia oikeuksia* on käytettävä samoihin tarkoituksiin ja samoin ehdoin kuin *hankkeen* tuloksia koskevia käyttöoikeuksia, ellei erityisehdoissa toisin määrätä.

Tiedot tekijänoikeuden omistajasta on annettava, jos unioni julkaisee tuloksen. Tekijänoikeuslausekkeen on oltava seuraavassa muodossa: ”© — vuosi — tekijänoikeuden omistajan nimi. Kaikki oikeudet pidätetään. Euroopan unionille on myönnetty ehdollinen lisenssi.”.

Jos edunsaaja myöntää käyttöoikeuksia komissiolle, tämä ei vaikuta sen II.6 artiklan mukaiseen luottamuksellisuutta koskevaan velvoitteeseen eikä avustuksen saajan II.2 artiklan mukaisiin velvollisuuksiin.

II.10 ARTIKLA – HANKKEEN TOTEUTTAMISEKSI TARVITTAVIEN SOPIMUSTEN TEKEMINEN

II.10.1. Kun *hankkeen* toteuttaminen edellyttää edunsaajalta tavaroiden, urakoiden tai palvelujen hankkimista, tämä voi tehdä hankintasopimuksen tavanomaisten hankintakäytäntöjensä mukaisesti edellyttäen, että hankintasopimus tehdään kokonaistaloudellisesti edullisimman tai tarvittaessa halvimman tarjouksen perusteella. Edunsaajan on samalla huolehdittava siitä, ettei *eturistiriitoja* synny.

Edunsaajan on varmistettava, että komissio, Euroopan tilintarkastustuomioistuin ja Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) voivat käyttää II.27 artiklan mukaisia oikeuksiaan myös avustuksen saajan toimeksisaajien osalta.

II.10.2. Edunsaajan, joka on direktiivissä 2014/24/EU² tarkoitettu hankintaviranomainen tai direktiivissä 2014/25/EU³ tarkoitettu hankintayksikkö, on noudatettava sovellettaviksi tulevia kansallisia hankintasääntöjä.

Edunsaajan on varmistettava, että siihen sovellettavia II.4, II.5, II.6 ja II.9 artiklan määräyksiä sovelletaan myös toimeksisaajiin.

II.10.3. Edunsaaja on yksin vastuussa *hankkeen* toteuttamisesta ja sopimuksen noudattamisesta.

II.10.4. Jos edunsaaja rikkoo II.10 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, asianomaiseen sopimukseen liittyvät kustannukset katsotaan II.19 artiklan 2 kohdan c, d ja e alakohdan nojalla tukikelvottomiksi.

Jos edunsaaja rikkoo II.10 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, tuen määrää voidaan pienentää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.11 ARTIKLA – HANKKEESEEN KUULUVIEN TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN ALIHANKINTANA

II.11.1. Edunsaaja saa käyttää *hankkeeseen* kuuluvien tehtävien suorittamiseksi alihankintaa. Sen on tällöin varmistettava, että II.10 artiklaan sisältyvien edellytysten lisäksi seuraavassa luetellut edellytykset täyttyvät:

- a) alihankinta ei kata *hankkeeseen* sisältyviä keskeisiä tehtäviä;
- b) alihankinnan käyttö voidaan perustella *hankkeen* luonteella ja sen toteuttamiseen liittyvillä tarpeilla;
- c) alihankinnan arvioidut kustannukset ovat selvästi erotettavissa liitteessä II olevassa alustavassa talousarviossa;
- d) edunsaaja ilmoittaa alihankinnan käyttämisestä kaikissa tapauksissa, joissa siitä ei ole määrätty liitteessä I, ja komissio hyväksyy sen. Komissio voi antaa hyväksyntänsä:

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta.

- i) ennen kuin alihankinnan käyttö aloitetaan, jos avustuksen saaja pyytää sopimuksen muuttamista II.13 artiklan mukaisesti; tai
- ii) sen jälkeen, kun alihankinnan käyttö on aloitettu:
 - jos alihankinnan käytölle on esitetty erityiset perusteet I.4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa teknisessä väliraportissa tai I.4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettussa teknisessä loppuraportissa; ja
 - jos alihankinnan käyttö ei aiheuta sopimukseen muutoksia, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta;
- e) edunsaaja varmistaa, että siihen sovellettavia II.8 artiklan määräyksiä sovelletaan myös alihankkijoihin.

II.11.2. Jos edunsaaja rikkoo II.11 artiklan 1 kohdan a, b, c tai d alakohdan mukaisia velvoitteitaan, asianomaiseen sopimukseen liittyvät kustannukset katsotaan II.19 artiklan 2 kohdan f alakohdan nojalla tukikelvottomiksi.

Jos edunsaaja rikkoo II.11 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisia velvoitteitaan, tuen määrää voidaan pienentää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.12 ARTIKLA – KOLMANSILLE MYÖNNETTÄVÄ TALOUDELLINEN TUKEA

II.12.1. Jos edunsaajan on *hanketta* toteuttaessaan annettava taloudellista tukea kolmansille, sen on annettava tällainen tuki liitteen II ehtojen mukaisesti. Näiden ehtojen mukaan taloudellisesta tuesta on annettava vähintään seuraavat tiedot:

- a) taloudellisen tuen enimmäismäärä. Tämä enimmäismäärä saa olla enintään 60 000 euroa kutakin kolmatta osapuolta kohti, paitsi jos liitteen I mukaisen *hankkeen* tavoitteen saavuttaminen olisi tällöin mahdotonta tai liian vaikeaa;
- b) taloudellisen tuen tarkan määrän määrittämisperusteet;
- c) kiinteä luettelo toimintotyypeistä, joille voidaan myöntää taloudellista tukea;
- d) henkilöt tai henkilöryhmät, joille voidaan myöntää taloudellista tukea;
- e) taloudellisen tuen myöntämisperusteet.

II.12.2. Poiketen siitä, mitä II.12 artiklan 1 kohdassa määrätään, jos taloudellinen tuki myönnetään palkinnon muodossa, edunsaajan on annettava tällainen tuki liitteen II ehtojen mukaisesti. Näiden ehtojen mukaan tällaisesta taloudellisesta tuesta on annettava vähintään seuraavat tiedot

- a) tukikelpoisuus- ja myöntämisperusteet;
- b) palkinnon arvo;
- c) maksujärjestelyt.

II.12.3. Edunsaajan on varmistettava, että siihen sovellettavia II.4, II.5, II.6, II.8, II.9 ja II.27 artiklan määräyksiä sovelletaan myös taloudellista tukea saaviin kolmansiin osapuoliin.

II.13 ARTIKLA – SOPIMUKSIIN TEHTÄVÄT MUUTOKSET

II.13.1. Kaikki sopimuksen muutokset on tehtävä kirjallisesti.

II.13.2. Muuttamisen tarkoituksena tai seurauksena ei saa olla sellaisten muutosten tekeminen sopimukseen, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi tuen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta.

II.13.3. Kaikkien muutospyyntöjen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- a) niiden on oltava asianmukaisesti perusteltuja;
- b) niihin on liitettävä tarvittavat perusteena olevat asiakirjat; ja
- c) ne on toimitettava toiselle sopimuspuolelle hyvissä ajoin ennen muutoksen suunniteltua voimaantuloa ja joka tapauksessa kuukautta ennen *toteutusjakson* päättymistä.

Edellä olevaa c alakohtaa ei sovelleta sellaisissa muutosta pyytäneen sopimuspuolen asianmukaisesti perustelemissa tapauksissa, jotka toinen sopimuspuoli hyväksyy.

II.13.4. Edellä I.2 artiklan 2 kohdassa määrättyä jaksoa ei toiminta-avustuksen tapauksessa voida pidentää sopimuksen muutoksella.

II.13.5. Muutos tulee voimaan päivänä, jona muutoksen jälkimmäisenä allekirjoittava sopimuspuoli on allekirjoittanut sen, tai muutospyyntöä hyväksymispäivänä.

Muutokset tulevat sovellettaviksi sopimuspuolten sopimana päivänä, tai jos tällaisesta päivästä ei ole sovittu, muutoksen voimaantulopäivänä.

II.14 ARTIKLA – MAKSUJA KOSKEVIEN SAAMISTEN SIIRTÄMINEN KOLMANSILLE OSAPUOLILLE

II.14.1. Edunsaaja ei saa siirtää maksuja koskevia saamisiaan komissiolta kolmannelle osapuolelle lukuun ottamatta tilanteita, joissa komissio on hyväksynyt siirron edunsaajan esittämästä kirjallisesta perustellusta pyynnöstä.

Jos komissio ei hyväksy siirtoa tai siirron ehtoja ei ole noudatettu, siirrolla ei ole vaikutusta komissioon.

II.14.2. Siirto ei missään olosuhteissa vapauta edunsaajaa sen velvoitteista komissiota kohtaan.

II.15 ARTIKLA – YLIVOIMAINEN ESTE

II.15.1. *Ylivoimaisen esteen* kohdanneen sopimuspuolen on viipymättä lähetettävä toiselle sopimuspuolelle *muodollinen ilmoitus*, jossa annetaan tiedot tilanteen tai tapahtuman luonteesta, sen todennäköisestä kestosta ja sen odotettavissa olevista vaikutuksista.

II.15.2. Sopimuspuolten on toteutettava toimenpiteet, jotka ovat tarpeen *ylivoimaisesta esteestä* mahdollisesti seurauksena olevien vahinkojen rajoittamiseksi. Niiden on parhaansa mukaan pyrittävä jatkamaan *hankkeen* toteuttamista mahdollisimman pian.

II.15.3. Sopimuspuolen, joka on kohdannut *ylivoimaisen esteen*, ei voida katsoa rikkoneen sopimusvelvoitteitaan, jos niiden täyttämättä jättäminen johtuu *ylivoimaisesta esteestä*.

II.16 ARTIKLA – HANKKEEN TOTEUTTAMISEN KESKEYTTÄMINEN

II.16.1. Toteuttamisen keskeyttäminen edunsaajan toimesta

Edunsaaja voi keskeyttää *hankkeen* toteuttamisen kokonaan tai osittain, jos se käy poikkeuksellisten olosuhteiden, etenkin *ylivoimaisen esteen*, vuoksi mahdottomaksi tai kohtuuttoman vaikeaksi.

Edunsaajan on ilmoitettava komissiolle keskeyttämisestä viipymättä ja annettava tiedot

- a) keskeyttämiseen johtaneista syistä, myös poikkeuksellisten olosuhteiden ilmenemispäivästä tai -jaksosta; ja
- b) päivämäärästä, jona hankkeen toteuttamista on tarkoitus jatkaa.

Heti kun olosuhteet sallivat edunsaajan jatkaa *hankkeen* toteuttamista, sen on ilmoitettava komissiolle asiasta ja esitettävä sopimuksen muuttamista koskeva pyyntö II.16 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tätä velvoitetta ei sovelleta, jos sopimus puretaan II.17 artiklan 1 kohdan tai II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b tai c alakohdan mukaisesti.

II.16.2. Toteuttamisen keskeyttäminen komission toimesta

II.16.2.1. Keskeyttämisperusteet

Komissio voi keskeyttää *hankkeen* toteuttamisen kokonaan tai osittain seuraavissa tapauksissa:

- a) jos komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja on tehnyt *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai *laiminlyönyt velvoitteitaan* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä;
- b) jos komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja on tehnyt systeemiä tai toistuvia *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai syyllistynyt systeemiin tai toistuviin vakaviin *velvoitteiden laiminlyönteihin* unionin tai Euroopan atomienergiayhteisön, jäljempänä 'Euratom', rahoittamien muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä *sääntöjenvastaisuuksilla*, *petoksilla* tai *velvoitteiden laiminlyönneillä* on olennainen vaikutus tähän avustukseen; tai
- c) jos komissiolla on epäilyjä siitä, että edunsaaja on tehnyt *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai *laiminlyönyt velvoitteitaan* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, ja jos komission on tarpeen selvittää, pitävätkö sen epäilyt paikkansa.

II.16.2.2. Keskeyttämismenettely

Vaihe 1 Komission on ennen *hankkeen* keskeyttämistä lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan keskeyttää hanke;
 - ii) keskeyttämisen syistä;
 - iii) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa; ja
- b) kehottaa edunsaajaa toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta.

Vaihe 2 Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa keskeyttämismenettelyä, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) toteuttamisen keskeyttämisestä;
- b) keskeyttämisen syistä; ja
- c) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa niistä lopullisista edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa; tai

- d) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa alustavasta päivämäärästä, jona tarvittavat tarkastukset on tarkoitus saada päätökseen.

Keskeyttäminen tulee voimaan päivänä, jona edunsaaja on vastaanottanut *muodollisen ilmoituksen*, tai *muodollisessa ilmoituksessa* mainittuna myöhempänä päivämääränä.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka keskeyttämismenettelyä.

II.16.2.3. Toteuttamisen jatkaminen

Jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa, edunsaajan on täytettävä ilmoituksessa asetetut ehdot mahdollisimman pian ja ilmoitettava komissiolle siitä, miten tässä on edistytty.

Jos toteuttamisen jatkamiselle asetetut ehdot on täytetty tai tarvittavat tarkastukset tehty, komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle, että keskeyttämisen lopettamiselle asetetut ehdot täyttyvät; ja
- b) kehottaa edunsaajaa pyytämään sopimuksen muuttamista II.16 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tätä velvoitetta ei sovelleta, jos sopimus puretaan II.17 artiklan 1 kohdan tai II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b, f tai g alakohdan mukaisesti.

II.16.3. Keskeyttämisen vaikutukset

Jos *hankkeen* toteuttamista voidaan jatkaa eikä sopimusta ole purettu, sopimukseen on tehtävä II.13 artiklan mukaisesti muutokset

- a) *hankkeen* toteuttamisen jatkamispäivän määrittämiseksi;
- b) *hankkeen* keston pidentämiseksi; ja
- c) *hankkeen* mukauttamiseksi uuteen tilanteeseen.

Keskeyttäminen päättyy muutoksessa määritettynä *hankkeen* jatkamispäivänä. Tämä päivämäärä voi olla aikaisempi kuin muutoksen voimaantulopäivä.

Mitään keskeyttämisen aikana aiheutuneita kustannuksia, jotka liittyvät keskeytetyn *hankkeen* tai *hankkeen* keskeytetyn osan toteutukseen, ei korvata eikä kateta avustuksesta.

Hankkeen toteuttamisen keskeyttäminen ei vaikuta komission oikeuteen purkaa sopimus II.17 artiklan 2 kohdan mukaisesti eikä sen oikeuteen pienentää avustusta II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti tai periä takaisin aiheettomasti maksettuja määriä II.26 artiklan mukaisesti.

Kummallakaan sopimuspuolista ei ole oikeutta vaatia vahingonkorvausta sen johdosta, että toinen sopimuspuoli on keskeyttänyt toteuttamisen.

II.17 ARTIKLA – SOPIMUKSEN PURKAMINEN

II.17.1. Sopimuksen purkaminen avustuksen saajan toimesta

Edunsaaja voi purkaa sopimuksen.

Edunsaajan on lähetettävä komissiolle purkamisesta *muodollinen ilmoitus*, jossa ilmoitetaan

- a) purkamisen syyt; ja

- b) päivämäärä, jona purkamisen tulee voimaan. Tämän päivämäärän on oltava myöhäisempi kuin *muodollisen ilmoituksen* päivämäärä.

Jos edunsaaja ei ilmoita purkamisen syytä tai jos komissio katsoo, ettei sopimusta voida purkaa ilmoitettujen syiden perusteella, sopimus katsotaan puretun sopimuksenvastaisesti.

Purkamisen tulee voimaan *muodollisessa ilmoituksessa* määrättyinä päivämäärinä.

II.17.2. Sopimuksen purkamisen komission toimesta

II.17.2.1. Purkamisperusteet

Komissio voi purkaa sopimuksen, jos

- a) edunsaajan oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessa tai organisaatiossa tai omistussuhteissa tapahtunut muutos todennäköisesti vaikuttaa olennaisesti sopimuksen täyttämiseen tai saattaa kyseenalaiseksi tuen myöntämispäätöksen tai jos asetuksen (EU) 2018/1046 136 artiklassa lueteltuja poissulkemisperusteita koskeva muutos saattaa kyseenalaiseksi tuen myöntämispäätöksen;
- b) edunsaaja tai *edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö* tai tuen myöntämisen tai sopimuksen täyttämisen kannalta olennaisessa asemassa oleva luonnollinen henkilö on *laiminlyönyt* vakavalla tavalla *velvoitteitaan*, liitteessä I kuvatun *hankkeen* sopimuksenvastainen toteuttaminen mukaan luettuna;
- c) *hankkeen* toteuttaminen estyy tai keskeytyy *ylivoimaisen esteen* tai poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi ja joko
 - i) toteuttamisen jatkaminen on mahdotonta; tai
 - ii) sopimukseen on tehtävä muutoksia, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi tuen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta;
- d) edunsaaja taikka sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on rajoittamaton vastuu kyseisen edunsaajan veloista, on jossakin seuraavista tilanteista:
 - i) se on tehnyt konkurssin, sen osalta on käynnistetty maksukyvyttömyys- tai likvidaatiomenettely, sen varoja hallinnoi selvitysmies tai tuomioistuin, sille on vahvistettu akordi, se on keskeyttänyt liiketoimintansa tai se on muun vastaavan, unionin oikeuteen tai kansallisiin lakeihin perustuvan menettelyn alainen;
 - ii) se on laiminlyönyt sovellettavan lainsäädännön mukaisen velvollisuutensa maksaa veroja tai sosiaaliturvamaksuja;
- e) edunsaaja tai *edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö* tai tuen myöntämisen tai sopimuksen täyttämisen kannalta olennaisessa asemassa oleva luonnollinen henkilö on syyllistynyt johonkin seuraavista:
 - i) *ammatin harjoittamiseen liittyvä vakava virhe*, joka voidaan näyttää toteen;
 - ii) *petos*;
 - iii) lahjuksen ottaminen tai antaminen;
 - iv) rikollisjärjestöön liittyvät menettelyt;
 - v) rahanpesu;
 - vi) terrorismiin liittyvä rikos (terrorismin rahoitus mukaan luettuna);
 - vii) lapsityövoiman käyttö tai muu ihmiskauppaa koskeva rikos;
- f) komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja tai *edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö* tai tuen myöntämisen tai sopimuksen täyttämisen kannalta olennaisessa asemassa

oleva luonnollinen henkilö on tehnyt *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai *laiminlyönyt velvoitteitaan* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, mukaan luettuina tapaukset, joissa edellä tarkoitettu edunsaaja, *sihen sidoksissa oleva henkilö* tai luonnollinen henkilö on antanut vääriä tietoja tai jättänyt antamatta tarvittavia tietoja;

- g) komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja on tehnyt systeemiä tai toistuvia *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai syyllistynyt systeemiin tai toistuviin vakaviin *velvoitteiden laiminlyönteihin* muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen unionin tai Euratomin avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä *sääntöjenvastaisuuksilla, petoksilla* tai *velvoitteiden laiminlyönneillä* on olennainen vaikutus tähän tukeen;
- h) edunsaaja tai *edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö* tai tuen myöntämisen tai sopimuksen täyttämisen kannalta olennaisessa asemassa oleva luonnollinen henkilö on perustanut eri lainkäyttöalueelle yhteisön tarkoituksena kiertää vero- tai sosiaalilainsäädäntöön perustuvia tai muita lakisääteisiä velvoitteita lainkäyttöalueella, jossa yhteisön sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka sijaitsee;
- i) edunsaaja tai *edunsaajaan sidoksissa oleva henkilö* on luotu edellä h alakohdassa mainitussa tarkoituksessa tai
- j) komissio on lähettänyt edunsaajalle *muodollisen ilmoituksen*, jossa se pyytää edunsaajaa lopettamaan tämän sidosyhteisön osallistumisen, koska kyseinen sidosyhteisö on d–i alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa, ja edunsaaja ei ole pyytänyt sopimuksen muuttamista siten, että kyseisen yhteisön osallistuminen lopetetaan ja sen tehtävät jaetaan uudelleen.

II.17.2.2. Purkamismenettely

Vaihe 1 — Komission on ennen sopimuksen purkamista lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan purkaa sopimus;
 - ii) purkamisen syyt; ja
- b) kehottaa edunsaajaa
 - i) toimittamaan huomautuksensa 45 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta ja
 - ii) II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa ilmoittamaan komissiolle 45 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta toimenpiteistä, joilla varmistetaan sopimusvelvoitteiden noudattaminen.

Vaihe 2 — Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa menettelyä, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus* purkamisesta ja purkamisen voimaantulopäivästä.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka menettelyä.

Purkaminen tulee voimaan

- a) II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan a, b, ja d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa päivämääränä, joka on mainittu toisessa alakohdassa (ts. edellä tarkoitettussa vaiheessa 2) tarkoitettussa purkamista koskevassa *muodollisessa ilmoituksessa*;
- b) II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan c sekä e–j alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sitä päivää seuraavana päivänä, jona edunsaaja saa toisessa alakohdassa (ts. edellä mainitussa vaiheessa 2) tarkoitetun purkamista koskevan *muodollisen ilmoituksen*.

II.17.3. Purkamisen vaikutukset

Edunsaajan on 60 kalenteripäivän kuluessa purkamisen voimaantulopäivästä toimitettava loppumaksupyyntö I.4 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Jos komissio ei saa loppumaksupyyntöä edellä mainitussa määräajassa, ainoastaan kustannukset tai rahoitusosuudet, jotka sisältyvät hyväksytyyn tekniseen raporttiin tai hyväksytyyn taloutta koskevaan selvitykseen, korvataan tai katetaan tuesta.

Jos komissio purkaa sopimuksen siksi, että edunsaaja on laiminlyönyt maksupyynnön toimittamista koskevan velvoitteensa, edunsaaja ei voi toimittaa maksupyyntöä purkamisen jälkeen. Tällöin sovelletaan toista alakohtaa.

Komissio laskee II.25 artiklassa tarkoitetun tuen lopullisen määrän ja I.4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun loppumaksun toimitettujen raporttien perusteella. Huomioon otetaan vain toimet, jotka on toteutettu ennen purkamisen voimaantulopäivää tai I.2 artiklan 2 kohdan mukaista *toteutusjakson* päättymispäivää, sen mukaan kumpi näistä on aikaisempi. Kun kyse on I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitetusta tuesta, joka muodostuu todellisuudessa aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta, tuesta korvataan tai katetaan vain ennen purkamisen voimaantulopäivää aiheutuneet kustannukset. Purkamisen voimaantulon jälkeen täytettäviin sopimuksiin liittyviä kustannuksia ei oteta huomioon, eikä niitä korvata tai kateta tuesta.

Komissio voi pienentää tuen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jos

- a) edunsaaja purkaa sopimuksen sopimuksenvastaisesti II.17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä; tai
- b) komissio purkaa sopimuksen II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b–j alakohdan nojalla.

Kumpikaan sopimuspuolista ei voi vaatia vahingonkorvausta sillä perusteella, että toinen sopimuspuoli on purkanut sopimuksen.

Yleisissä ehdoissa asetetut edunsaajan velvoitteet, etenkin I.4, II.6, II.8, II.9, II.14 ja II.27 artiklan mukaiset velvoitteet sekä mahdolliset tulosten käyttöä koskevat lisämääräykset, sitovat edunsaajaa myös purkamisen jälkeen.

II.18 ARTIKLA – SOVELLETTAVA LAKI, RIITOJEN RATKAISEMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISET PÄÄTÖKSET

II.18.1. Tähän sopimukseen sovelletaan unionin oikeutta ja tarvittaessa täydentävästi Belgian oikeuden säännöksiä.

II.18.2. SEUT-sopimuksen 272 artiklan mukaisesti Euroopan unionin yleisellä tuomioistuimella, tai jos kyseessä on muutoksenhaku, Euroopan unionin

tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta unionin ja edunsaajan välisissä riita-asioissa, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa, soveltamista tai pätevyyttä, jos tällaisesta riita-asiasta ei päästä sopuratkaisuun.

II.18.3. SEUT-sopimuksen 299 artiklan mukaisesti komissio voi antaa II.26 artiklassa tarkoitettua takaisinperintää varten täytäntöönpanokelpoisen päätöksen, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle.

Tällaisesta päätöksestä voidaan nostaa kanne Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT-sopimuksen 263 artiklan mukaisesti.

OSA B — RAHOITUSMÄÄRÄYKSET

II.19 ARTIKLA – TUKIKELPOISET KUSTANNUKSET

II.19.1. Kustannusten tukikelpoisuusehdot

Hankkeen tukikelpoisia kustannuksia ovat edunsaajalle hankkeesta todellisuudessa aiheutuneet kustannukset, jotka täyttävät seuraavat edellytykset:

- a) ne ovat aiheutuneet *toteutusjakson* aikana, paitsi jos ne ovat kustannuksia, jotka liittyvät I.4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun loppumaksupyyntöön ja sen perusteena oleviin asiakirjoihin;
- b) ne on ilmoitettu alustavassa talousarviossa. Alustava talousarvio on liitteessä II;
- c) ne ovat aiheutuneet liitteessä I kuvatun *hankkeen* yhteydessä ja ovat välttämättömiä sen toteuttamiselle;
- d) ne ovat yksilöitävissä ja todennettavissa, ja ne on kirjattu edunsaajan kirjanpitoon ja määritetty edunsaajan sijoittautumisvaltiossa sovellettavien kirjanpitosäännösten ja edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti;
- e) ne täyttävät sovellettavassa vero- ja sosiaalilainsäädännössä asetetut vaatimukset; ja
- f) ne ovat kohtuullisia ja perusteltuja sekä moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisia erityisesti taloudellisuuden ja vaikuttavuuden osalta.

II.19.2. Tukikelpoiset välittömät kustannukset

Jotta *hankkeen välittömät kustannukset* olisivat tukikelpoisia, niiden on täytettävä II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut tukikelpoisuusehdot.

Etenkin seuraavassa luetellut kustannuserät ovat tukikelpoisia *välittömiä kustannuksia*, jos ne täyttävät II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut tukikelpoisuusehdot sekä seuraavassa luetellut ehdot:

- a) *hankkeen* toteuttamiseen osallistuvan, edunsaajaan työ- tai palvelussuhteessa olevan henkilöstön kustannukset edellyttäen, että kyseiset kustannukset vastaavat edunsaajan tavanomaista palkkauskäytäntöä.

Tällaisiin kustannuksiin kuuluvat varsinaiset palkat sekä palkkoihin liittyvät sosiaalivakuutusmaksut ja muut lakisääteiset kulut; tällaiset kustannukset voivat sisältää myös lisäkorvauksia, kuten lisäsopimusten perusteella suoritettavia maksuja kyseisten sopimusten luonteesta riippumatta, edellyttäen, että kyseiset korvaukset maksetaan rahoituslähteestä riippumatta johdonmukaisesti tilanteissa, joissa tarvitaan asianomaista työpanosta tai asiantuntemusta.

Silloin kun luonnollinen henkilö työskentelee edunsaajalle muun sopimuksen kuin työsopimuksen nojalla tai kun kolmas osapuoli on siirtänyt luonnollisen henkilön työskentelemään edunsaajalle maksua vastaan, kyseisen henkilön kustannukset voidaan sisällyttää edellä tarkoitettuihin henkilöstökustannuksiin edellyttäen, että seuraavassa luetellut ehdot täyttyvät:

- i) kyseisen henkilön työskentelyolosuhteet vastaavat edunsaajan työntekijöiden työskentelyolosuhteita (etenkin työn organisoinnin, työtehtävien ja työtilojen osalta);
 - ii) työn tulos kuuluu edunsaajalle (ellei poikkeuksellisesti ole sovittu toisin); ja
 - iii) kustannukset eivät merkittävästi poikkea vastaavanlaisia tehtäviä työ sopimuksen nojalla hoitavan, edunsaajan henkilöstön kustannuksista;
- b) matkakustannukset ja niihin liittyvät oleskelukustannukset, jos ne ovat edunsaajan tavanomaisen matkakorvauskäytännön mukaisia;
 - c) (uusista tai käytetyistä) laitteista ja muista omaisuuseristä tehdyt poistot, sellaisina kuin ne on kirjattu edunsaajan kirjanpitoon, edellyttäen, että
 - i) poistot on tehty kansainvälisten tilinpäätösstandardien ja edunsaajan tavanomaisen kirjanpitokäytännön mukaisesti; ja
 - ii) omaisuuserä on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jos hankinta on tehty *toteutusjaksolla*;

Laitteiden ja muiden omaisuuserien vuokra- ja leasingkustannukset ovat myös tukikelpoisia edellyttäen, että ne eivät ylitä vastaavista laitteista tai omaisuuseristä tehtäviä poistoja ja etteivät ne sisällä rahoituspalkkioita.

Tukikelpoisia kustannuksia määritettäessä voidaan ottaa huomioon ainoastaan se osa laitteen tai omaisuuserän poistoista tai sen vuokra- tai leasingkustannuksista, joka vastaa *toteutusjaksoa* ja laitteen tai omaisuuserän todellista käyttöä *hankkeen* tarkoituksiin. Erityisehdoissa voidaan poikkeuksellisesti määrätä, että laitteen tai omaisuuserän koko hankintakustannus on tukikelpoinen, jos tämä on *hankkeen* luonteen ja laitteen tai omaisuuserän käyttöyhteyden vuoksi perusteltua;

- d) kulutushyödykkeistä ja tarvikkeista aiheutuvat kustannukset, jos
 - i) kyseiset hyödykkeet ja tarvikkeet on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti; ja
 - ii) kohdennettu suoraan *hankkeeseen*;
- e) sopimuksessa asetetuista vaatimuksista suoraan aiheutuvat kustannukset (tiedotus, *hankkeen* arviointi, tarkastukset, käänös- ja kopiointikulut jne.), myös vaadittujen vakuuksien kustannukset, jos kyseiset palvelut on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- f) II.11 artiklassa tarkoitetuista *alihankintasopimuksista* aiheutuvat kustannukset, jos II.11 artiklan 1 kohdan a, b, c ja d alakohdassa asetetut edellytykset täyttyvät;
- g) II.12 artiklassa tarkoitettusta kolmansille osapuolille myönnettävästä taloudellisesta tuesta aiheutuvat kustannukset, jos kyseisessä artiklassa asetetut edellytykset täyttyvät;
- h) edunsaajan maksamat verot ja maksut, etenkin arvonlisävero, jos ne kuuluvat tukikelpoisiin *välittömiin kustannuksiin* ja jos sopimuksessa ei toisin määrätä.

II.19.3. Tukikelpoiset välilliset kustannukset

Jotta *hankkeen välilliset kustannukset* olisivat tukikelpoisia, niiden on vastattava kohtuullista osuutta edunsaajan kaikista yleiskustannuksista ja täytettävä II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut tukikelpoisuusehdot.

Tukikelpoiset *välilliset kustannukset* on ilmoitettava kiinteänä prosenttiosuutena, joka on 7 prosenttia tukikelpoisten *välittömien kustannusten* kokonaismäärästä, ellei I.3 artiklan 2 kohdassa toisin määrätä.

II.19.4. Kustannukset, jotka eivät ole tukikelpoisia

Niiden mahdollisten muiden kustannusten lisäksi, jotka eivät täytä II.19 artiklan 1 kohdassa asetettuja edellytyksiä, tukikelpoisia eivät ole seuraavat kustannukset:

- a) edunsaajan maksama pääoman tuotto ja osinko;
- b) lainoihin ja lainanhoitoon liittyvät kustannukset;
- c) varaukset tappioiden tai velkojen varalta;
- d) korkokustannukset;
- e) epävarmat saamiset;
- f) kurssitappiot;
- g) kustannukset, jotka avustuksen saajan pankki on veloittanut komissiolta tulevista tilisiirroista;
- h) kustannukset, jotka edunsaaja ilmoittaa ja jotka katetaan jonkin toisen, unionin talousarviosta rahoitettavan tuen saavan *hankkeen* yhteydessä. Tällaisiin tukiin kuuluvat myös jäsenvaltioiden myöntämät unionin talousarviosta rahoitetut tuet ja muiden elinten kuin komission unionin talousarvion toteuttamiseksi myöntämät avustukset. Edunsaaja, joka saa EU:n tai Euratomin talousarviosta rahoitettua toiminta-avustuksia, ei saa esittää korvattavaksi *välillisiä kustannuksia* toiminta-avustuksen avustus kata mitään *hankkeen* kustannuksia;
- i) kolmansilta peräisin olevat luontoissuoritukset;
- j) kohtuuttomat tai perusteettomat kustannukset;
- k) vähennyskelpoinen arvonnlisävero.

II.20 ARTIKLA – ILMOITETTUJEN MÄÄRIEN YKSILÖITÄVYYS JA TODENNETTAVUUS

II.20.1. Kustannusten ja rahoitusosuuksien ilmoittaminen

Edunsaajan on ilmoitettava tukikelpoisina kustannuksina tai haettuna rahoitusosuutena

- a) todellisten kustannusten tapauksessa: *hankkeesta* todellisuudessa aiheutuneet kustannukset;
- b) yksikkökustannusten tai yksikkökorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: määrä, joka saadaan kertomalla I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan ii alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ilmoitettu määrä yksikköä kohti todellisuudessa käytettyjen tai tuotettujen yksiköiden määrällä;
- c) kertausmana ilmoitettujen kustannusten tai kertakorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa ilmoitettu kokonaismäärä edellyttäen, että kyseistä

määrää vastaavat tehtävät on suoritettu tai kyseistä määrää vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu liitteen II mukaisesti;

- d) kiinteämääräisten kustannusten tai rahoitusosuuksien tapauksessa: määrä, joka saadaan soveltamalla I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iv alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta;
- e) kustannuksiin perustumattoman rahoituksen tapauksessa: I.3 artiklan 2 kohdan e alakohdassa ilmoitettu kokonaismäärä, jos sitä vastaavat liitteessä I kuvatut tulokset on saavutettu tai sitä vastaavat liitteessä II kuvatut edellytykset on täytetty asianmukaisesti;
- f) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen yksikkökustannusten tapauksessa: määrä, joka saadaan kertomalla edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti yksikköä kohti laskettu määrä todellisuudessa käytettyjen tai tuotettujen yksiköiden määrällä;
- g) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kertausmäärä määrättyjen kustannusten tapauksessa: edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti laskettu kokonaismäärä edellyttäen, että kyseistä määrää vastaavat tehtävät tai sitä vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu asianmukaisesti;
- h) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kiinteämääräisten kustannusten tapauksessa: määrä, joka on saatu soveltamalla edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti laskettua kiinteää prosenttiosuutta.

Edellä b, c, d, f, g ja h alakohdassa tarkoitettujen tukimuotojen tapauksessa ilmoitettujen määrien on oltava II.19 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa määrättyjen ehtojen mukaiset.

II.20.2. Ilmoitettujen kustannusten ja rahoitusosuuksien perusteena oleva kirjanpito- ja muu asiakirja-aineisto

Edunsaajan on II.27 artiklassa tarkoitettujen tarkastusten yhteydessä pyydettyä esitettävä seuraavat:

- a) todellisten kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista kustannuksista, kuten sopimukset, laskut ja kirjanpitoasiakirjat;
Lisäksi edunsaajan tavanomaisten kirjanpitomenettelyjen ja sisäisen tarkastuksen menettelyjen on mahdollistettava ilmoitettujen määrien täsmäyttäminen suoraan sen kirjanpidon otteisiin ja ilmoitettujen määrien perusteena oleviin asiakirjoihin sisältyvien määrien kanssa;
- b) yksikkökustannusten tai yksikkökorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista yksikkömääristä;
Edunsaajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia tukikelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi yksikköä kohti ilmoitetusta määrästä;

- c) kertasummana ilmoitettujen kustannusten tai kertakorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi *hankkeen* asianmukaisesta toteuttamisesta;
Edunsaajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia tukikelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi kertasummana ilmoitetusta määrästä;
- d) kiinteämääräisten kustannusten tai rahoitusosuuksien tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi tukikelpoisista kustannuksista tai haetusta rahoitusosuudesta, joihin tai johon kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan;
Edunsaajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia tukikelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi sovelletusta kiinteästä prosenttiosuudesta;
- e) kustannuksiin perustumattoman rahoituksen tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi *hankkeen* asianmukaisesta toteuttamisesta;
Edunsaajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia tukikelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi kustannuksiin perustumattomana rahoituksena ilmoitetusta määrästä;
- f) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen yksikkökustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista yksikkömääristä;
- g) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kertasummana määritettyjen kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi *hankkeen* asianmukaisesta toteuttamisesta;
- h) edunsaajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kiinteämääräisten kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi tukikelpoisista kustannuksista, joihin kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan.

II.20.3. Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuuden määrittämistä koskevat edellytykset

- II.20.3.1.** Edunsaajan ei II.20 artiklan 2 kohdan f, g ja h alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia tukikelpoisia kustannuksia; sen on kuitenkin varmistettava, että kustannuslaskentakäytäntö, jota se on noudattanut tukikelpoisia kustannuksia ilmoittaessaan, täyttää seuraavassa luetellut vaatimukset:
- a) noudatettu kustannuslaskentakäytäntö on sen tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö, ja sitä sovelletaan objektiivisten kriteerien perusteella johdonmukaisesti rahoituslähteestä riippumatta;
 - b) ilmoitetut kustannukset voidaan suoraan täsmäyttää sen liikekirjanpitoon kirjattujen määrien kanssa; ja
 - c) ilmoitettuja kustannuksia määritettäessä käytetyt kustannuserät eivät sisällä kustannuksia, jotka eivät ole tukikelpoisia, eivätkä kustannuksia, jotka on katettu muilla I.3 artiklan 2 kohdan mukaisilla tukimuodoilla.

II.20.3.2. Jos erityisehdoissa niin määrätään, edunsaaja voi pyytää komissiota arvioimaan, täyttääkö sen tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö asetetut vaatimukset. Jos erityisehdoissa niin edellytetään, pyyntöön on liitettävä kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuudesta annettava todistus.

Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuudesta annettavan todistuksen on oltava

- a) hyväksytyt tilintarkastajan antama, tai jos edunsaaja on julkisoikeudellinen yhteisö, toimivaltaisen ja riippumattoman virkamiehen antama; ja
- b) laadittu liitteen VII mukaisesti.

Todistuksessa on vahvistettava, että edunsaajan kustannuslaskentakäytäntö, jota se noudattaa tukikelpoisia kustannuksia ilmoittaessaan, täyttää II.20 artiklan 3 kohdan 1 alakohdassa asetetut vaatimukset ja mahdolliset erityisehdoissa asetetut lisävaatimukset.

II.20.3.3. Jos komissio on vahvistanut, että edunsaajan tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö on vaatimusten mukainen, kyseistä käytäntöä noudattaen ilmoitettuja kustannuksia ei voida kiistää jälkikäteen, jos

- a) tosiasiallisesti noudatettu käytäntö vastaa komission hyväksymää käytäntöä; ja
- b) edunsaaja ei ole jättänyt antamatta mitään tietoja saadakseen kustannuslaskentakäytännölleen hyväksynnän.

II.21 ARTIKLA – EDUNSAAJAN SIDOSYHTEISÖJEN KUSTANNUSTEN TUKIKELPOISUUS

Jos erityisehdoissa määrätään edunsaajan sidosyhteisöistä, tällaisen yhteisön kustannukset ovat tukikelpoisia edellyttäen, että

- a) ne täyttävät samat II.19 ja II.20 artiklassa määrätyt edellytykset, joita sovelletaan edunsaajaan; ja
- b) edunsaaja varmistaa, että siihen sovellettavia II.4, II.5, II.6, II.8, II.10, II.11 ja II.27 artiklan määräyksiä sovelletaan myös kyseiseen yhteisöön.

II.22 ARTIKLA – BUDJETTISIIRROT

Edunsaaja voi muuttaa liitteessä II olevaa alustavaa talousarviota tekemällä budjettikohtien välisiä siirtoja, jos *hanke* toteutetaan liitteessä II kuvatun mukaisesti. Tällainen muuttaminen ei edellytä sopimuksen muuttamista II.13 artiklan mukaisesti.

Edunsaaja ei kuitenkaan saa lisätä alustavaan talousarvioon sellaisiin *alihankintasopimuksiin* liittyviä kustannuksia, jotka eivät sisälly liitteeseen 1, paitsi jos komissio hyväksyy tällaiset ylimääräiset *alihankintasopimukset* II.11 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti.

Kahta ensimmäistä kohtaa ei sovelleta määriin, jotka ovat I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja kertasummia tai kertakorvauksia tai I.3 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettua kustannuksiin perustumatonta rahoitusta.

II.23 ARTIKLA — RAPORTOINTIVAATIMUSTEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMINEN

Komissio voi purkaa sopimuksen II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b alakohdan mukaisesti ja pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jos edunsaaja

- a) ei ole toimittanut väli- tai loppumaksupyynnön yhdessä I.4 artiklan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen kanssa 60 kalenteripäivän kuluessa vastaavan raportointijakson päättymisen jälkeen; ja
- b) ei toimita kyseistä pyyntöä uuden 60 kalenteripäivän määräajan kuluessa komission lähettämästä kirjallisesta muistutuksesta.

II.24 ARTIKLA — MAKSUJEN JA MAKSUAJAN KESKEYTTÄMINEN

II.24.1. Maksujen keskeyttäminen

II.24.1.1. Keskeyttämisperusteet

Komissio voi milloin tahansa sopimuksen täyttämisen aikana keskeyttää ennakkomaksut, välimaksut tai loppumaksun,

- a) jos komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja on tehnyt *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai *laiminlyönyt velvoitteitaan* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä;
- b) jos komissiolla on todisteita siitä, että edunsaaja on tehnyt systeemisiä tai toistuvia virheitä, *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai syyllistynyt systeemiin tai toistuviin vakaviin *velvoitteiden laiminlyönteihin* unionin tai Euroopan atomienergiayhteisön, jäljempänä 'Euratom', rahoittamien muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen tukien yhteydessä, ja jos kyseisillä *sääntöjenvastaisuuksilla, petoksilla* tai *velvoitteiden laiminlyönneillä* on olennainen vaikutus tähän tukeen; tai
- c) jos komissiolla on epäilyjä siitä, että edunsaaja on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai *laiminlyönyt* huomattavalla tavalla *velvoitteitaan* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, ja jos komission on tarpeen selvittää, pitävätkö sen epäilyt paikkansa.

II.24.1.2. Keskeyttämismenettely

Vaihe 1 — Komission on ennen maksujen keskeyttämistä lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan keskeyttää maksut;
 - ii) keskeyttämisen syistä;
 - iii) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta maksuja voidaan jatkaa; ja
- b) kehottaa edunsaajaa toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta.

Vaihe 2 — Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa keskeyttämismenettelyä, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) maksujen keskeyttämisestä;

- b) keskeyttämisen syistä;
- c) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa niistä lopullisista edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta maksuja voidaan jatkaa;
- d) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa alustavasta päivämäärästä, jona tarvittavat tarkastukset on tarkoitus saada päätökseen.

Keskeyttäminen tulee voimaan päivänä, jona komissio lähettää sitä koskevan *muodollisen ilmoituksen* (vaihe 2).

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka keskeyttämismenettelyä.

II.24.1.3. Keskeyttämisen vaikutukset

Edunsaajalla ei maksujen keskeyttämisjakson aikana ole oikeutta esittää I.4 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja maksupyynnöitä ja niiden perusteena olevia asiakirjoja.

Edellä tarkoitettujen maksupyynnöiden ja niiden perusteena olevien asiakirjojen voidaan toimittaa heti, kun maksujen suorittamista jatketaan, tai ne voidaan sisällyttää ensimmäiseen I.4 artiklan 1 kohdassa määrätyn aikataulun mukaiseen maksupyynnöön, joka toimitetaan maksujen jatkamisen jälkeen.

Maksujen keskeyttäminen ei vaikuta edunsaajan oikeuteen keskeyttää *hankkeen* toteuttaminen II.16 artiklan 1 kohdan mukaisesti tai sen oikeuteen purkaa sopimus II.17 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

II.24.1.4. Maksujen jatkaminen

Jotta komissio voisi jatkaa maksuja, edunsaajan on täytettävä ilmoituksessa asetetut ehdot mahdollisimman pian ja ilmoitettava komissiolle siitä, miten ehtojen täyttämiseksi on edistytty.

Jos maksujen jatkamiselle asetetut ehdot täyttyvät, keskeyttäminen lopetetaan. Komissio tiedottaa tästä edunsaajalle *muodollisella ilmoituksella*.

II.24.2. Maksuajan keskeyttäminen

II.24.2.1. Komissio voi milloin tahansa keskeyttää I.4 artiklan 2, 3 ja 5 kohdassa määrättyjen maksuaikojen kulumisen, jos maksupyynnöitä ei voida hyväksyä, koska

- a) se ei ole sopimusmääräysten mukainen;
- b) sen perusteeksi ei ole esitetty riittäviä asiakirjoja; tai
- c) taloutta koskevaan selvitykseen sisältyvien kustannusten tukikelpoisuudesta on epäilyjä ja tarvitaan lisätarkistuksia, -arviointeja tai -tarkastuksia.

II.24.2.2. Komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) keskeyttämisestä; ja
- b) keskeyttämisen syistä.

Keskeyttäminen tulee voimaan päivänä, jona komissio lähettää *muodollisen ilmoituksen*.

II.24.2.3. Jos maksuajan keskeyttämisedellytykset eivät enää täyty, keskeyttäminen lopetetaan ja jäljellä olevan maksuajan kuluminen jatkuu.

Jos keskeyttäminen jatkuu yli kaksi kuukautta, edunsaaja voi pyytää komissiota ilmoittamaan, jatketaanko keskeyttämistä edelleen.

Jos maksuajan kuluminen on keskeytetty sen vuoksi, etteivät tekniset raportit tai taloutta koskevat selvitykset ole sopimuksen mukaisia, eikä tarkistettua raporttia tai selvitystä ole toimitettu tai se on toimitettu mutta hylätty, komissio voi purkaa sopimuksen II.17 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan b alakohdan mukaisesti ja pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.25 ARTIKLA – AVUSTUKSEN LOPULLISEN MÄÄRÄN LASKEMINEN

Tuen lopullinen määrä riippuu siitä, missä määrin *hanke* on toteutettu sopimusehtojen mukaisesti.

Komissio laskee tuen lopullisen määrän loppumaksun suoritusajankohtana. Laskennassa on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen tukikelpoiisiin kustannuksiin sekä kustannuksiin perustumattoman rahoituksen ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen

Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen *tuen enimmäismäärään*

Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys

Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys.

II.25.1. Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen tukikelpoiisiin kustannuksiin sekä kustannuksiin perustumattoman rahoituksen ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen

Tämä vaihe toteutetaan seuraavassa kuvatulla tavalla:

- a) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettu todellisuudessa aiheutuneiden tukikelpoisten kustannusten korvaaminen, kyseisessä artiklassa ilmoitettua korvausosuutta sovelletaan näihin komission asianomaisten kustannuserien ja avustuksen saajan ja sen sidosyhteisöjen osalta hyväksymiin tukikelpoiisiin kustannuksiin;
- b) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan ii–v alakohdassa tarkoitettu tukikelpoisten yksikkökustannusten, kertasummana määritettyjen kustannusten tai kiinteämääräisten kustannusten korvaaminen, kyseisessä artiklassa ilmoitettua

korvausosuutta sovelletaan näihin komission asianomaisten kustannuserien ja edunsaajan ja sen sidosyhteisöjen osalta hyväksymiin tukikelpoisiin kustannuksiin.

Edunsaajan ja sen sidosyhteisöjen osalta välittöminä tukikelpoisina kustannuksina ilmoitettu vapaaehtoistyön arvo saa olla enintään yhtä suuri kuin

- i) taloutta koskevassa loppuselvityksessä ilmoitettu komission hyväksymä kaikista rahoituslähteistä saatu rahoituksen kokonaismäärä kerrottuna 50 prosentilla; tai
 - ii) liitteessä II olevassa alustavassa talousarviossa ilmoitettu vapaaehtoistyön arvo, sen mukaan kumpi näistä määristä on pienempi;
- c) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu yksikkökorvaukseen perustuva rahoitusosuus, kyseisessä artiklassa ilmoitettu yksikkökorvaus kerrotaan niiden yksiköiden todellisella määrällä, jotka komissio on hyväksynyt avustuksen saajan ja sen sidosyhteisöjen osalta;
 - d) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu kertakorvaukseen perustuva rahoitusosuus, komissio soveltaa kyseisessä artiklassa edunsaajan ja sen sidosyhteisöjen osalta ilmoitettua kertakorvausta edellyttäen, että se katsoo, että kyseistä korvausta vastaavat tehtävät on suoritettu tai kyseistä korvausta vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu liitteen I mukaisesti;
 - e) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettu kiinteämääräinen rahoitusosuus, kyseisessä artiklassa ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan komission edunsaajan ja sen sidosyhteisöjen osalta hyväksymiin tukikelpoisiin kustannuksiin tai rahoitusosuuteen;
 - f) jos tukimuotona on I.3 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettu kustannuksiin perustumaton rahoitus, komissio soveltaa kyseisessä artiklassa edunsaajan ja sen sidosyhteisöjen osalta ilmoitettua määrää edellyttäen, että se katsoo, että [liitteessä I mainitut edellytykset ovat täyttyneet] [ja] [liitteessä I mainitut tulokset on saavutettu].

Jos I.3 artiklan 2 kohdassa määrätään useampien tukimuotojen yhdistelmästä, tuloksena saadut määrät on laskettava yhteen.

II.25.2. Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen tuen enimmäismäärään

Kokonaismäärä, jonka komissio maksaa edunsaajalle, ei saa missään olosuhteissa ylittää *tuen enimmäismäärää*.

Jos vaiheessa 1 laskettu määrä on suurempi kuin tuen enimmäismäärä, tuen lopullinen määrä rajoitetaan kyseiseen enimmäismäärään.

Jos vapaaehtoistyön arvo ilmoitetaan osana välittömiä tukikelpoisia kustannuksia, tuen lopullinen määrä saa olla enintään komission hyväksymien tukikelpoisten kustannusten ja rahoitusosuuksien kokonaismäärä vähennettynä komission hyväksymällä vapaaehtoistyön arvolla.

II.25.3. Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys

Tuki ei saa tuottaa edunsaajalle voittoa, ellei erityisehdoissa toisin määrätä.

Voitto lasketaan seuraavasti:

- a) lasketaan ylijäämää, joka syntyy, kun hankkeen tulojen kokonaismäärästä vähennetään hankkeen tukikelpoisten kustannusten kokonaismäärä, seuraavalla kaavalla:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{hankkeen tulot} \\ \text{miinus} \\ \text{komission hyväksymien tukikelpoisten kustannusten ja rahoitusosuuksien} \\ \text{kokonaismäärä, joka vastaa II.25 artiklan 1 kohdan mukaisesti määritettyä määrää} \end{array} \right\}$$

Hankkeen tulot lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{hankkeen tuottamat tulot sellaisen edunsaajan ja sen sellaisten sidosyhteisöjen} \\ \text{osalta, jotka eivät ole voittoa tavoittelemattomia järjestöjä} \\ \text{plus} \\ \text{määrä, joka on saatu vaiheissa 1 ja 2} \end{array} \right\}$$

Hankkeen tuottamien tulojen määrä on sellaisen edunsaajan ja sen sellaisten sidosyhteisöjen osalta, jotka eivät ole voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, todettujen, tuotettujen tai vahvistettujen tulojen kokonaismäärä päivänä, jona edunsaaja laatii loppumaksupyynnön.

Tuloiksi ei katsota seuraavia:

- i) luontoissuoritusten tai rahoituksen muodossa olevat kolmansien osapuolten rahoitusosuudet,
 - ii) kun on kyse toiminta-avustuksesta, vararahastojen kartuttamiseen tarkoitetut määrät.
- b) Jos a alakohdan mukaisesti laskettu määrä on positiivinen, se vähennetään vaiheiden 1 ja 2 tuloksena saadusta määrästä sitä lopullista korvausosuutta vastaavassa suhteessa, jonka mukaisesti korvataan komission I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen kustannuserien osalta hyväksymät *hankkeen* todelliset tukikelpoiset kustannukset.

II.25.4. Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys

Komissio voi pienentää *tuen enimmäismäärää*, jos *hanketta* ei ole toteutettu liitteessä II kuvatun mukaisesti (ts. jos *hanketta* ei ole toteutettu tai jos se on toteutettu puutteellisesti, vain osittain tai myöhässä) tai jos jotakin muuta sopimusvelvoitetta on rikottu.

Tukea pienennetään suhteessa *hankkeen* sopimuksenvastaisen toteuttamisen tai muun sopimusrikkomuksen vakavuuteen.

Ennen kuin komissio pienentää tuen määrää, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa edunsaajalle
 - i) aikomuksestaan pienentää *tuen enimmäismäärää*;
 - ii) määrästä, jolla se aikoo pienentää tukea;
 - iii) vähennyksen syistä; ja
- b) kehottaa edunsaajaa toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta.

Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta tehdä vähennyksen, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle päätöksestään.

Jos tukea pienennetään, komissio laskee tuen pienennetyt määrän tekemällä *tuen enimmäismäärään* (*hankkeen* sopimuksenvastaista toteuttamista tai *velvoitteiden laiminlyönnin* vakavuutta) vastaavan vähennyksen.

Tuen lopullinen määrä on seuraavista kahdesta määrästä pienempi:

- a) määrä, joka on saatu vaiheissa 1–3; tai
- b) vaiheen 4 tuloksena saatu pienennetty tukimäärä.

II.26 ARTIKLA – TAKAISINPERINTÄ

II.26.1. Takaisinperintä

Jos jokin määrä peritään takaisin sopimuksen nojalla, edunsaajan on maksettava kyseinen määrä takaisin komissiolle.

Edunsaaja on vastuussa kaikkien sellaisten määrien takaisinmaksusta, jotka komissio on aiheutta maksanut sen sidosyhteisöille aiheutuneiden kustannusten osittaiseksi kattamiseksi.

II.26.2. Takaisinperintämenettely

Komission on ennen takaisinperintää lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa aikovansa periä takaisin aiheutta maksetun määrän;
- b) ilmoittaa takaisinperittävän määrän ja takaisinperinnän syyt; ja
- c) kehottaa edunsaajaa esittämään huomautuksensa määräajan kuluessa.

Jos edunsaaja ei toimita huomautuksia tai jos komissio päättää sen toimittamista huomautuksista huolimatta jatkaa takaisinperintämenettelyä, komissio voi vahvistaa takaisinperinnän antamalla edunsaajalle veloituslaskun muodossa olevan *muodollisen ilmoituksen*, jossa määrätään maksuehdot ja maksupäivä.

Jos maksua ei ole suoritettu veloituslaskussa ilmoitettuun päivämäärään mennessä, komissio perii kyseisen saamisensa

- a) kuittaamalla sen ilman edunsaajan etukäteen antamaa suostumusta sellaista muuta määrää vastaan, jonka komissio tai toimeenpanovirasto on (EU:n tai Euratomin talousarviosta) velkaa edunsaajalle, jäljempänä 'kuittaminen'.

Komissio voi poikkeuksellisesti kuitata saamisensa jo ennen maksun eräpäivää turvatakseen unionin taloudelliset edut.

Tällaisesta kuittamisesta voidaan nostaa kanne Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT-sopimuksen 263 artiklan mukaisesti;

- b) perimällä sen vakuudesta, jos vakuuden asettamisesta on määrätty I.4 artiklan 2 kohdassa, jäljempänä 'vakuuden käyttöön ottaminen';
- c) oikeusteitse II.18 artiklan 2 kohdan tai erityisehtojen mukaisesti tai antamalla täytäntöönpanokelpoisen päätöksen II.18 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

II.26.3. Viivästyskorko

Jos maksua ei ole suoritettu veloituslaskussa asetettuun päivämäärään mennessä, takaisinperittävään määrään lisätään I.4 artiklan 13 kohdan mukainen viivästyskorko veloituslaskun mukaista eräpäivää seuraavasta päivästä siihen päivään asti, jona komissio saa maksun koko saamisestaan, kyseinen päivä mukaan luettuna.

Osasuorituksilla on katettava ensin kulut ja viivästyskorot ja vasta sen jälkeen varsinainen velkapääoma.

II.26.4. Pankkikulut

Takaisinperintämenettelyyn liittyvistä pankkikulusta vastaa avustuksen saaja, paitsi jos sovelletaan direktiiviä 2007/64/EY⁴.

II.27 ARTIKLA – TARKASTUKSET JA ARVIOINTI

II.27.1. Tekniset ja taloudelliset tarkastukset ja väli- ja loppuarvioinnit

Komissio voi *hankkeen* toteutuksen aikana ja sen jälkeen tehdä teknisiä ja taloudellisia tarkastuksia varmistuakseen siitä, että edunsaaja toteuttaa *hanketta* asianmukaisesti ja noudattaa sopimusvelvoitteitaan. Se voi myös tarkastaa edunsaajan lakisääteisen kirjanpidon kertasummien, yksikkökustannusten tai kiinteiden määrien säännölliseksi arvioimiseksi.

Tarkastusten yhteydessä käyttöön annettuja tietoja ja asiakirjoja on käsiteltävä luottamuksellisina.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY⁴, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta.

Lisäksi komissio voi tehdä väli- tai loppuarvioinnin, jossa arvioidaan *hankkeen* vaikutuksia asianomaisen unionin ohjelman tavoitteiden pohjalta.

Komission tarkastusten tai arviointien tekijänä voi olla joko komission oma henkilöstö tai ulkopuolinen elin, jonka se on valtuuttanut tekemään ne puolestaan.

Komissio voi aloittaa tällaiset tarkastukset tai arvioinnit sopimuksen täyttämisen aikana ja loppumaksun suorittamispäivästä alkavalla viiden vuoden jaksolla. Edellä tarkoitettu jakso on kolme vuotta, jos *tuen enimmäismäärä* on enintään 60 000 euroa.

Tarkastus- tai arviointimenettely katsotaan aloitetuksi päivänä, jona menettelystä ilmoittava komission kirje on vastaanotettu.

Jos tarkastuksen kohteena on sidosyhteisö, edunsaajan on ilmoitettava asiasta kyseiselle sidosyhteisölle.

II.27.2. Asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Edunsaajan on säilytettävä viiden vuoden ajan loppumaksun suorittamisesta kaikki alkuperäiset asiakirjat, etenkin kirjanpito- ja veroasiakirjat, asianmukaiselle välineelle tallennettuina, myös digitaalisessa muodossa olevat alkuperäiskappaleet silloin, kun ne hyväksytään edunsaajan kansallisessa lainsäädännössä, jolloin on noudatettava kyseisessä lainsäädännössä asetettuja edellytyksiä.

Edellä tarkoitettu säilytysjakso on kolme vuotta, jos *tuen enimmäismäärä* on enintään 60 000 euroa.

Ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa määrätyt ajanjaksot ovat pidempiä, jos tuen osalta on käynnissä tarkastuksia, muutoksenhakuja tai riita-asioita tai jos sen osalta on esitetty korvausvaatimuksia, II.27 artiklan 7 kohdassa tarkoitetut tapaukset mukaan luettuina. Edunsaajan on edellä tarkoitetuissa tapauksissa säilytettävä asiakirjat, kunnes kyseiset tarkastukset on tehty ja kyseiset muutoksenhaut, riita-asiat tai korvausvaatimukset ratkaistu.

II.27.3. Tiedonantovelvollisuus

Edunsaajan on annettava kaikki, myös sähköiset, tiedot, joita komissio tai sen valtuuttama ulkopuolinen elin on pyytänyt.

Jos edunsaaja ei täytä ensimmäisessä alakohdassa määrättyä velvoitettaan, komissio voi katsoa, että

- a) kustannukset, joiden perusteeksi edunsaaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, eivät ole tukikelpoisia;
- b) kustannuksiin perustuvan rahoituksen tai yksikkökorvaukseen, kertakorvaukseen tai kiinteämääräiseen korvaukseen perustuva rahoitusosuus, jonka perusteeksi edunsaaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, on aiheeton.

II.27.4. Paikalla tehtävät tarkastukset

Paikalla tehtävän tarkastuksen aikana edunsaajan on annettava komission henkilöstölle ja komission valtuuttamalle ulkopuoliselle henkilöstölle pääsy paikkoihin ja tiloihin, joissa *hanketta* toteutetaan tai on toteutettu, sekä oikeus tutustua kaikkiin, myös sähköisiin, tietoihin, joita tarvitaan tarkastuksen tekemiseksi.

Edunsaajan on varmistettava, että tällaiset tiedot ovat saatavilla paikalla tehtävien tarkastusten tekoajankohtana ja että pyydyt tiedot annetaan asianmukaisessa muodossa.

Jos edunsaaja kieltäytyy antamasta ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa tarkoitettua pääsy- tai tiedonsaantioikeutta, komissio voi katsoa, että

- a) kustannukset, joiden perusteeksi edunsaaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, eivät ole tukikelpoisia;
- b) kustannuksiin perustuvan rahoituksen tai yksikkökorvaukseen, kertakorvaukseen tai kiinteämääräiseen korvaukseen perustuva rahoitusosuus, jonka perusteeksi edunsaaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, on aiheeton.

II.27.5. Tarkastukseen liittyvä kuulemismenettely

Tarkastuksen aikana tehtyjen havaintojen perusteella laaditaan alustava kertomus, jäljempänä 'alustava tarkastuskertomus'. Komissio tai sen valtuutettu edustaja toimittaa kyseisen kertomuksen edunsaajalle, jonka on esitettävä mahdolliset huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa kertomuksen vastaanottamispäivästä. Lopullinen kertomus, jäljempänä 'lopullinen tarkastuskertomus', lähetetään edunsaajalle 60 kalenteripäivän kuluessa huomautusten esittämiselle asetetun määräajan päättymisestä.

II.27.6. Tarkastushavaintojen vaikutukset

Komissio voi lopullisten tarkastushavaintojen perusteella toteuttaa tarpeellisiksi katsomansa toimenpiteet, myös periä takaisin II.26 artiklan mukaisesti kaikki suorittamansa maksut tai osan niistä.

Kun on kyse loppumaksun suorittamisen jälkeisistä lopullisista tarkastushavainnoista, takaisinperittävä määrä vastaa II.25 artiklan mukaisesti määritetyn, avustuksen tarkistetun lopullisen määrän ja edunsaajalle sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksetun kokonaismäärän erotusta.

II.27.7. Systemisiä tai toistuvia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia, petoksia ja velvoitteiden rikkomisia koskevat oikaisut

II.27.7.1. Komissio voi laajentaa muista avustuksista tehdyt tarkastushavainnot koskemaan tätä tukea, jos

- a) edunsaajan todetaan tehneen systemisiä tai toistuvia *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai syyllistyneen systeemiin tai toistuviin *velvoitteiden laiminlyönneihin* muiden, samankaltaisin ehdoin myönnettyjen EU:n tai Euratomin avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä *sääntöjenvastaisuuksilla*, *petoksilla* tai *velvoitteiden laiminlyönneillä* on olennainen vaikutus tähän tukeen; ja
- b) lopulliset tarkastushavainnot toimitetaan edunsaajalle *muodollisella ilmoituksella* yhdessä sellaisen luettelon kanssa, joka sisältää

tarkastushavaintojen piiriin kuuluvat tuet II.27 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla jaksolla.

Tarkastushavaintojen laajentaminen voi johtaa

- a) kustannusten hylkäämiseen tukikelvottomina;
- b) tuen määrän pienentämiseen II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti;
- c) aiheetta maksettujen määrien takaisinperintään II.26 artiklan mukaisesti;
- d) maksujen keskeyttämiseen II.24 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- e) *hankkeen* toteutuksen keskeyttämiseen II.16 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- f) sopimuksen purkamiseen II.17 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

II.27.7.2. Komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle systeemistä tai toistuvista *sääntöjenvastaisuuksista*, *petoksista* tai *velvoitteiden laiminlyönneistä* ja tarkastushavaintojen laajentamista koskevasta aikomuksestaan, sekä luettelo avustuksista, joita koskemaan tarkastushavainnot laajennetaan.

- a) Jos tarkastushavainnot koskevat kustannusten tukikelpoisuutta, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Vaihe 1 — *Muodollisen ilmoituksen* on sisällettävä

- i) kehoitus huomautusten esittämiseen tarkastushavaintojen piiriin kuuluvien avustusten luettelosta;
- ii) pyyntö, joka koskee tarkistettujen taloutta koskevien selvitysten toimittamista kaikkien kyseeseen tulevien avustusten osalta;
- iii) mahdollisuuksien mukaan komission määrittämä ekstrapoloinnissa sovellettava oikaisuprosentti, jota komissio käyttää laskiessaan määriä, jotka hylätään systeemisten tai toistuvien virheiden tai *sääntöjenvastaisuuksien*, *petosten* tai *velvoitteiden laiminlyöntien* vuoksi, jos edunsaaja
 - katsoo, ettei tarkistettujen taloutta koskevien selvitysten toimittaminen ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista; tai
 - ei toimita tarkistettuja taloutta koskevia selvityksiä.

Vaihe 2 — Edunsaajalla on *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta laskettuna 60 kalenteripäivää aikaa toimittaa huomautuksensa ja tarkistettua taloutta koskevat selvitykset tai ehdottaa asianmukaisesti perusteltua vaihtoehtoista oikaisumenetelmää. Komissio voi pidentää tätä ajanjaksoa perustelluissa tapauksissa.

Vaihe 3 — Jos edunsaaja toimittaa tarkistettua taloutta koskevat selvitykset, joissa on otettu huomioon tarkastushavainnot, komissio määrittää oikaisun määrän näiden selvitysten perusteella.

Jos edunsaaja ehdottaa vaihtoehtoista oikaisumenetelmää ja komissio hyväksyy tämän menetelmän, komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- i) hyväksyvänsä vaihtoehtoisen oikaisumenetelmän;
- ii) kyseisellä menetelmällä määritetyn tukikelpoisten kustannusten tarkistetun määrän.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- i) ilmoittaa, ettei se hyväksy huomautuksia tai ehdotettua vaihtoehtoista menetelmää;
- ii) ilmoittaa tukikelpoisten kustannusten tarkistetun määrän, joka on laskettu soveltamalla edunsaajalle alun perin ilmoitettua ekstrapolointimenetelmää.

Jos systemiset tai toistuvat *sääntöjenvastaisuudet, petokset tai velvoitteiden laiminlyönnit* havaitaan loppumaksun suorittamisen jälkeen, takaisinperittävä määrä vastaa seuraavien määrien erotusta:

- i) II.25 artiklan mukaisesti määritetty, tuen tarkistettu lopullinen määrä, joka perustuu edunsaajan ilmoittamiin ja komission hyväksymiin tarkistettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin tai ekstrapoloinnin tuloksena saatuun tukikelpoisten kustannusten tarkistettuun määrään; ja
- ii) edunsaajalle sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksettu kokonaismäärä.

- b) Jos tarkastushavainnot koskevat sopimuksenvastaista toteutusta tai jonkin muun sopimusvelvoitteen rikkomista, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Vaihe 1 — *Muodollisen ilmoituksen* on sisällettävä

- i) edunsaajalle osoitettu kehoitus huomautusten esittämiseen tarkastushavaintojen piiriin kuuluvien avustusten luettelosta; ja
- ii) tiedot kiinteästä oikaisuprosentista, jota komissio aikoo soveltaa *tuen enimmäismäärään* tai sen osaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen.

Vaihe 2 — Edunsaajalla on *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta laskettuna 60 kalenteripäivää aikaa toimittaa huomautuksensa tai ehdottaa asianmukaisesti perusteltua vaihtoehtoista kiinteää prosenttiosuutta.

Vaihe 3 — Jos komissio hyväksyy edunsaajan ehdottaman vaihtoehtoisen kiinteän prosenttiosuuden, sen on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- i) hyväksyvänsä vaihtoehtoisen kiinteän prosenttiosuuden;
- ii) kyseistä kiinteää prosenttiosuutta soveltamalla saadun avustuksen oikaistun määrän.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä edunsaajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- i) ilmoittaa, ettei se hyväksy huomautuksia tai ehdotettua vaihtoehtoista kiinteää prosenttiosuutta;
- ii) ilmoittaa tuen oikaistun määrän, joka on laskettu soveltamalla edunsaajalle alun perin ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta.

Jos systemiset tai toistuvat *sääntöjenvastaisuudet, petokset tai velvoitteiden laiminlyönnit* havaitaan loppumaksun suorittamisen jälkeen, takaisinperittävä määrä vastaa seuraavien määrien erotusta:

- i) kiinteämääräisen oikaisun tekemisen jälkeen saatu tuen tarkistettu lopullinen määrä; ja
- ii) edunsaajalle sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksettu kokonaismäärä.

II.27.8. OLAFin oikeudet

Euroopan petostentorjuntavirastolla (OLAF) on tarkastuksia ja todentamisia varten samat oikeudet, erityisesti pääsy- ja tiedonsaantioikeudet, kuin komissiolla.

OLAF voi neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96⁵ ja asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013⁶ mukaan tehdä paikalla suoritettavia todentamisia ja tarkastuksia noudattaen menettelyjä, joista säädetään unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi *petoksilta* ja muilta *sääntöjenvastaisuuksilta* annetussa unionin lainsäädännössä.

OLAFin tarkastushavainnot voivat johtaa siihen, että komissio perii määriä takaisin edunsaajalta.

OLAFin tutkimuksessa tehdyt havainnot voivat lisäksi johtaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikoskanteen nostamiseen.

II.27.9. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan syyttäjänviraston oikeudet

Euroopan tilintarkastustuomioistuimella ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/1939 perustetulla Euroopan syyttäjänvirastolla, jäljempänä 'EPPO', on tarkastuksia ja tutkimuksia varten samat oikeudet, erityisesti pääsy- ja tiedonsaantioikeudet, kuin komissiolla.

⁵ Neuvoston asetus (Euratom, EY) N:o 2185/96, annettu 11 päivänä marraskuuta 1996, komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 883/2013, annettu 11 päivänä syyskuuta 2013, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista.